

Výkladové stanovisko k novele zákona o významné tržní síle

24. 3. 2016

Dne 5. 2. 2016 byl ve Sbírce zákonů zveřejněn text zákona č. 50/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití (dále jen „zákon“), která nabyla účinnosti 5.3.2016.

Byla tak ukončena téměř dvouletá práce na novele zákona, která měla zohlednit dosavadní poznatky, jež úřad získal za dobu pětileté aplikace zákona. Cílem novely bylo rovněž odstranit některé nejasnosti a více zpřehlednit obsah zákona. Základní smysl zákona, a to včetně části, která je věnována sankcím za porušení zákona, zůstal bez jakýchkoli změn.

Největší změnou co do rozsahu je, že ze zákona byly odstraněny původní Přílohy č. 1 – 6, které obsahovaly výčet jednání, kterým byl zákon porušován. Novela obsahuje demonstrativní výčet jednání, která by mohla být považována za zneužití významné tržní síly ze strany odběratelů potravin, v jednom konkrétním ustanovení.

Nově došlo k pojmenování subjektů, na něž se zákon vztahuje. Byl vypuštěn termín soutěžitel a byl nahrazen termíny dodavatel a odběratel. Důvodem bylo to, že pojem soutěžitel používá zákon o ochraně hospodářské soutěže, který primárně chrání hospodářskou soutěž jako takovou. Naproti tomu zákon o významné tržní síle má za cíl chránit slabší smluvní stranu v dodavatelsko-odběratelských vztazích při dodávkách potravin určených k prodeji konečným spotřebitelům. Z tohoto pohledu by tedy bylo zavádějící užívat stejné pojmy pro různé právní předpisy.

Nově zákon zavádí pojem potravina a rovněž odkazuje na příslušnou normu, v níž je pojem potravina definován. Tato změna má za cíl odstranit pochybnosti o tom, na dodávky jakých výrobků či plodin se zákon vztahuje. Podle nové úpravy je zřejmé, že například krmení pro psy a kočky se mezi potraviny nepočítá.

Nejvíce diskutovaným je nový § 3a zákona. Poté, co byla novela zákona publikována ve Sbírce zákonů, začali se na úřad obracet jak právní zástupci společností, které se účastní dodavatelsko-odběratelských vztahů při dodávkách potravin, tak i některé z těchto společností právě s dotazy na výklad ustanovení § 3a, písm. a). Dotazy se týkaly především toho, jaká peněžitá plnění, v jaké výši musí smlouva mezi dodavatelem a odběratelem potravin obsahovat, zda musí být uvedena konkrétní částka, či zda je možné vyjádřit tuto částku v procentech, zda do této částky patří či nepatří bonusy/slevy z kupní ceny, zda nerespektování tohoto ustanovení zákona bude úřad posuzovat jako porušení zákona, tedy zneužití tržní síly atd.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je toho názoru, že § 3a doplňuje podstatné náležitosti smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem, který má významnou tržní sílu. Tato smlouva musí být uzavřena v písemné formě. Úřad nebude posuzovat platnost nebo neplatnost jednotlivých

ustanovení takovéto smlouvy. Tato pravomoc je zcela v působnosti obecných soudů. Úřad bude pouze hodnotit, zda jsou veškeré podstatné náležitosti uvedené v § 3a součástí smlouvy.

K výkladu použití §3 a uvádí úřad následující:

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže má za to, že do limitu peněžitých plnění dodavatele, které je v zákoně o významné tržní síle stanoveno horní hranicí **ve výši 3%, mají být zahrnuty veškeré platby, které dodavatel platí odběrateli za poskytnuté služby nebo určité výhody, které přímo souvisejí s nákupem nebo prodejem potravin a jejichž hodnotu je možno vyčíslit samostatně a samostatně dodavatelům fakturovat (např. reklamní služby, druhotné vystavení zboží, skonto) s tím, že každá taková platba musí být podchycena ve smlouvě mezi dodavatelem a odběratelem. Výši všech peněžních plnění dodavatele je možné do smlouvy uvést ve formě jedné částky nebo ji lze vyjádřit v procentech.**

Naopak, do tohoto limitu nelze zahrnovat slevy z cen dodávaného zboží, a to jak případné slevy, které jsou sjednávány v rámci cenového vyjednávání o celoročně platných cenových podmínkách a např. slevy z cen zboží do slevových akcí v průběhu roku. Slevy z cen zboží poskytuje dodavatel spolu s dodáním zboží a jejich výše je uvedena na jím vystavené faktuře za dodávku zboží. Nejedná se tedy o samostatná peněžní plnění dodavatele. Stejně tak nepatří do limitu 3% množstevní bonusy. Tyto je, již ze samé podstaty, možné fakturovat zpětně až po dosažení určitého sjednaného obrátového cíle. Jsou tedy dodatečnou slevou z ceny zboží a nelze je považovat za peněžní plnění dodavatele. Podmínkou poskytnutých slev je jejich přesné určení předvídatelnost okamžiku, kdy náleží jedné ze smluvních stran sleva z ceny zboží.

Do zákonem stanoveného limitu **3% se také nezapočítávají platby za služby, které přímo s nákupem a prodejem potravin nesouvisejí. Jde o služby, které lze poptat běžně na trhu a na základě vyhodnocení na straně dodavatele bude uzavřena např. smlouva o přepravě s obchodním řetězcem za obdobných podmínek jako s jakýmkoli jiným autodopravcem.**

Zákonem stanovený limit 3% není slevou, ale je horní hranicí rozsahu peněžitých plnění ze strany dodavatel, která mají odpovídající protiplnění na straně odběratele.

Za důležité považuje úřad i to, že nelze na faktuře za dodávku zboží směřovat cenu za zboží a cenu za poskytnuté služby (např. marketingová podpora, poplatky za letáky, poplatek za druhotné vystavení apod.). Takový postup by vedl k netransparentnosti cenových podmínek a byl by považován za porušení zákona. Podmínkou poskytnutí služeb je popis a přesné vymezení poskytované služby.

To, že uvedené náležitosti smlouvy nejsou uvedeny v § 4 zákona, však neznamená, že porušení, resp. nerespektování ustanovení § 3a, nemůže být postihováno jako zneužití významné tržní síly. Pokud by takové porušení či nerespektování zmíněného ustanovení, bylo důsledkem nefér jednání odběratele s

prokázanou významnou tržní silou, potom přesto nelze vyloučit postup úřadu dle § 4 a následujících zákona.

K výkladu § 4 uvádí úřad následující:

Skutkové podstaty uvedené v § 4 mají tzv. demonstrativní výčet. Při aplikaci jednotlivých ustanovení bude úřad vždy vážit, zda došlo nebo konkrétním jednáním ke zneužití významné tržní síly na straně dodavatele, který takovouto silou disponuje, na úkor odběratel.

Za porušení podmínek je ze strany úřadu považována i skutečnost, že v případě sjednání slevových akcí není znám rozsah, objem akčního zboží nebo doba trvání slevové akce. Podnikatelské riziko za prodej zboží v akci nese odběratel. Nejednoznačnost podmínek slevové akce nebo přenesení podnikatelského rizika za neprodání zboží v akci bude ze strany úřadu posuzováno jako porušení zákona.

Ke všem shora uvedeným názorům úřadu je nezbytné upozornit na to, že se jedná o právně nezávazné názory. Právně závazné závěry může úřad činit pouze v pravomocných rozhodnutích vydaných ve správních řízeních a výklad zákona může potom činit pouze soud.

Závěrem úřad poukazuje na znění Čl. II, bod 2. přechodných ustanovení, z něhož vyplývá povinnost uvést smlouvy uzavřené před účinností zákona do souladu s § 3a zákona nejpozději do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona, tedy do 6. června 2016.

Tiskové oddělení ÚOHS

16/033/VTS001